Lakivaliokunnalle

Asia: KAA 5/2021 vp, kouluväkivalta kirjattava rikoslakiin; LA 12/2019 vp lakialoite koulukiusaamisen kriminalisoinniksi omana rikoksenaan.

Lisälausunto:

Esitän asiassa vielä kunnioittavasti seuraavaa:
Mitä tulee ajatukseen, että pahoinpitelyrikossäännöstä tulisi muuttaa niin, että se kattaisi myös sellaisen väkivallan, joka ilmenee ryhmästä ulossulkemisena (ostrakismina), haluan tuoda esille, etten pidä ehdotusta toteuttamiskelpoisena. Koulukiusaaminen ja muukin ihmistenvälinen vallankäyttö voi ilmetä siten, ettei jotakuta koululaista tai muuta ihmistä oteta kulloisenkin ryhmän toimintaan mukaan, tai niin, että henkilöä ei ikään kuin huomata lainkaan. Tällainen ulossulkeminen on varmaankin hyvin vahingollista ja aiheuttaa kärsimystä.
Pahoinpitelyrikossäännöksemme kattaa jo nykyisin tietyiltä osin fyysisen, henkilöön suoraan kohdistettavan väkivallan ohella myös terveyden vahingoittamisen. Pahoinpitelyrikossäännös on hyvin keskeinen ja sitä sovelletaan mitä moninaisimmissa tilanteissa. Olisi tavattoman suuri muutos toteuttaa siihen sanotunlainen lisäys, jolloin niin sanottu sosiaalinen väkivalta tulisi suoraan ja nimenomaisesti säännöksen piiriin. Myös sosiaalisen väkivallan yhteydessä jouduttaisiin edellyttämään, että väkivallalla on terveyttä vahingoittavia seurauksia. Kuten sanottua, pahoinpitelyrikoksen vakiintunut ydinalue on ruumiillisen koskemattomuuden suojaamista väkivallanteoilta. Koen, että yhteiskunnan tulisi muuttua varsin paljon, jotta voisimme samalla tavalla herkistyä tällaisten hienovaraisten prosessien vahingollisuudelle. Joka tapauksessa muutos olisi hyvin suuri. En katso aiheelliseksi tässä yhteydessä kommentoida ehdotusta laajemmin perustein.

Keskustelussa otettiin esille se, tulisiko olla jokin viranomaistaho tai valvoja, jonka tehtäväksi tulisi valvoa sitä, että koulut tunnistavat ja torjuvat koulukiusaamista riittävän tehokkaasti. Esimerkiksi lapsen vanhemmat voisivat olla yhteydessä tähän valvojaan, jos koulun toiminta ei ole riittävää, ja valvoja voisi patistella sitten koulua ja muita mahdollisia toimijoita. En sinänsä pidä tällaista ajatusta mahdottomana. Näkisin kuitenkin, että Suomessa on edelleen myös eroja siinä, millä tavalla näitä kysymyksiä eri kouluissa lähestytään. On mahdollista, että ohjeistukset ja toimintatavat eroavat alueellisesti ja jopa koulukohtaisesti. Erilaisia menettelytapoja on ilmeisesti kehitelty ikään kuin hankkeittain ja toivotaan, että näin löytyy parhaimmat käytänteet. Tästä syystä saattaa olla, että olisi vielä oikeampaa tukea tätä toimintaa ja vahvistaa koulukiusaamisen vastaisten toimien arviointia ja muuta tutkimusta. Mahdollisesti vasta seuraavassa vaiheessa voisi harkita koulujen valvonnan tehostamista.

Tietoni koulumaailman toiminnasta näissä asioissa on sen verran vajavaista, etten osaa ehdottaa tähän myöskään yksityiskohtaista mallia tai toimintatapaa.

Totean vielä koulujen sovittelutoiminnasta, että siitä on tuoreeltaan selvitystä seuraavassa raportissa:

https://vnk.fi/-/selvitys-sovittelu-elaa-ja-voi-hyvin-suomessa-haasteena-voimavarojen-ja-osaamisen-pitkajanteinen-kehittaminen

Helsingissä, 1.4.2022

Kimmo Nuotio

rikosoikeuden professori